

С. В. Федоренко,
к. т. н., доцент кафедри інформаційних систем та технологій, ІПКДСЗУ
М. С. Федоренко,
студентка, Київський Національний Університет імені Тараса Шевченка

ЗАЙНЯТІСТЬ, ФІНАНСИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В статті розглянуті питання державної служби зайнятості на ринку праці України, які пов'язані з фінансовим станом підприємств та інформаційних технологій, також питання, що висвітлюють особливості підвищення ефективності роботи підприємства, що дасть можливість покращити зайнятість населення.

In the article the considered questions of government service of employment are at the market labours of Ukraine, that is related to the financial state of enterprises and information technologies, also questions, that light up the features of increase of efficiency of work of enterprise that will give an opportunity to improve employment of population.

Ключові слова: зайнятість, ринок праці, фінансовий стан, робочі місця, організація, соціально-економічний розвиток, інвестування, підприємство, джерела фінансування, фінансові результати.

ВСТУП

На даному етапі зайнятість та її сучасна організація не створює міцної основи для вирішення завдань соціально-економічного розвитку, вона базується на застарілих робочих місцях, що спричиняє великі витрати робочого часу і низьке завантаження виробничих потужностей. Сьогодні вимагає від держави забезпечення такої зайнятості, яка б характеризувалася ефективною кінцевою результативністю, що зараз називається "продуктивна зайнятість". У даний час приймаються міри по підвищенню цієї результативності, але вони направлені тільки на розв'язання досить вузьких питань і не дають можливості ефективно змінити ситуацію. Результати виконання територіальних програм зайнятості показують, що вони не забезпечені реальними джерелами фінансування і залишаються тільки намірами.

Реформуючи вітчизняну політику зайнятості, необхідно враховувати, що в Україні структура зайнятості є недосконалою, вона становить у сфері послуг тільки 40%, що нижче не тільки розвинених країн, але й багатьох постсоціалістичних країн.

Враховуючи сказане вище, треба підкреслити, що погіршується фінансове становище самих господарських утворень — зростає кількість збиткових підприємств та знижується рентабельність діючого виробництва, тобто суттєво зростає можливість товаровиробників щодо інвестування за рахунок власних коштів. Отже, для більшості підприємств на перший план виходить проблема виживання, що стримує процеси довгострокового фінансування та зміну структури робочих місць.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є узагальнення та уточнення теоретичних та практичних підходів до визначення фінансового стану підприємства, а також розроблення раціональних дій держави щодо розвитку зайнятості населення України загалом.

РЕЗУЛЬТАТИ

Зайнятість — складна і багатоаспектна економічна категорія, що характеризує дуже важливі соціально-

Таблиця 1. Рентабельність підприємства ПАТ "ДАК "Автомобільні дороги України" за період 2009–2010 рр.

Показники	Базовий період (тис. грн.)	Розрахунковий період (тис. грн.)	у % розрахунковий період до базового
1. Основні фонди:			
- на початок року	1609388	1534331	0,95
- на кінець року	1534575	1507445	0,005
- середньорічна (залишкова) вартість, тис. грн.	74813	26886	0,35
2. Оборотні кошти:			
- на кінець року	1026445	1168759	1,14
- на початок року	1172189	1365340	0,16
- середньорічна вартість, тис. грн.	145744	196581	1,34
3. Сукупні активи:			
- на кінець року			
- на початок року			
- середні сукупні активи, тис. грн.			
4. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	17430	54199	3,1
5. Чистий прибуток	5523	34073	6,2
6. Рентабельність виробничих фондів (засобів).			
7. Рентабельність сукупних активів.			

економічні відносини. Вона характеризується різними аспектами, основними з яких є види, форми і показники.

До основних проблем для забезпечення стабільного функціонування національного ринку праці, що потребують вирішення державою, належать такі:

1) Наявність високого рівня тіньової зайнятості. На даний час чисельність офіційно працюючих зрівнялася з чисельністю пенсіонерів, відповідно збільшується навантаження на державний бюджет, унеможливаються забезпечення гідної пенсії та інші соціальні виплати. Крім того, громадяни, які працюють в неформальному секторі економіки, позбавлені соціального захисту у разі настання страхового випадку. Починаючи з 2009 року, кількість застрахованих працівників зменшилась на 1,37 млн осіб — майже на 10%.

2) Високий рівень економічно неактивного населення працездатного віку — майже 8 мільйонів. За умови створення сприятливого середовища на ринку праці 40 відсотків з них може розглядатися як суттєвий ресурс для відновлення трудового потенціалу держави. Низький рівень зайнятих у співвідношенні до всього населення — 44%, при середньосвітових показниках 60,2%.

3) Відставання якості робочої сили від потреб сучасної економіки. Сьогодні лише 9% облікової кількості штатних працівників (або 1 млн осіб) охоплюють систему професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників. Періодичність підвищення кваліфікаційного рівня працівників становить у середньому 11 років, тоді як у країнах Євросоюзу — близько 5 років.

4) Дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили практично за всіма групами професій. Особливо позначається нестача кадрів на високо-технологічних промислових виробництвах. Як наслідок, у середньому по Україні наприкінці 2011 року на одну вакансію претендувало 8 осіб. Майже у двох третинах регіонів ситуація була ще більш напруженою.

5) Суттєвий рівень безробіття серед молоді (особливо до 25 років). У 2011 рівень безробіття у віковій категорії 15—24 становив майже 20%. Це пов'язано, зокрема, із недоліками існуючої системи професійного навчання, відсутністю належної співпраці між навчальними закладами, роботодавцями та місцевими органами виконавчої влади, незадовільними умовами праці, недостатньою мотива-

цією молодих громадян до оволодіння робітничими професіями, низьким рівнем їх професійної адаптації на виробництві тощо.

6) Відсутність механізмів співпраці та взаємодії між Державною службою зайнятості та приватними агентствами зайнятості, база вакансій та шукачів роботи яких у п'ять разів перевищує відповідну базу Державної служби зайнятості, це спотворює систему ефективної підготовки кадрів, яких потребує економіка. При цьому, інформація, яка міститься в Єдиній інформаційно-аналітичній системі державної служби зайнятості обмежується вільними вакансіями з непривабливою заробітною платою та шукачами роботи з числа неконкурентоспроможних осіб.

Нова економічна ситуація ставить перед підприємством ряд задач щодо його розвитку та функціонування, зокрема такі: підвищення конкурентної боротьби; необхідність випускати продукцію відповідно до поточних замовлень покупців, а не з довгостроковими перспективними планами; необхідність оперативного прийняття рішень у складній економічній ситуації; зміцнення зв'язків між постачальниками, виробниками і покупцями. У конкурентній боротьбі перемагає тільки той, хто швидше за інших реагує на зміни в бізнесі і приймає більш ефективні рішення. Саме інформаційні технології допомагають керівникам промислових підприємств у вирішенні цих складних задач. Країни ринкової економіки мають великий досвід створення і розвитку інформаційних технологій для промислових підприємств. Одним із найбільш поширених методів керування виробництвом і дистрибуцією в світовій практиці є стандарт MRP 11 (Manufacturing Resource Planning) — планування ресурсів виробництва, який розроблено в США і підтримується Американським Товариством із контролю за виробництвом і запасами — American Production and Inventory Control Society (APICS).

Результати використання інтегрованих систем даного стандарту такі: одержання оперативної інформації про поточні результати діяльності підприємства як у цілому, так і з повною деталізацією по окремих замовленнях, видам ресурсів, виконанню планів; планування і контроль за всім циклом виробництва з можливістю впливу на нього з метою досягнення оптимальної ефективності у використанні виробничих потужностей, усіх видів ресурсів і задоволення потреб замовників; значне скорочення невиробничих витрат; захист інвестицій, зроблених в інформаційні технології; можливість поетапного впровадження системи з урахуванням інвестиційної політики конкретного підприємства.

Велике значення має правильне формування системи інформаційного забезпечення управління фінансовою діяльністю, що представляє собою процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, які необхідні для здійснення аналізу та підготовки ефективних управлінських рішень за всіма аспектами фінансового стану підприємства, його фінансових результатів та інвестиціями. Система інформаційного забезпечення управління фінансовою діяльністю підприємства розглядається в тісному взаємозв'язку з застосуванням міжнародних стандартів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в Україні.

Таблиця 2. Рентабельність підприємства ПАТ "ДАК "Автомобільні дороги України" за період 2010–2011 рр.

Показники	Базовий період (тис. грн.)	Розрахунковий період (тис. грн.)	у % розрахунковий період до базового
1. Основні фонди:			
- на початок року	1534331	1507445	0,98
- на кінець року	1507445	1604799	1,06
- середньорічна (залишкова) вартість, тис. грн.	26886	97354	3,62
2. Оборотні кошти:			
- на кінець року	1168759	1281716	1,09
- на початок року	1365340	1435623	1,05
- середньорічна вартість, тис. грн.	196581	153907	0,8
3. Сукупні активи:			
- на кінець року			
- на початок року			
- середні сукупні активи, тис. грн.			
4. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	54199	19035	0,35
5. Чистий прибуток	34073	7902	0,23
6. Рентабельність виробничих фондів (засобів)			
7. Рентабельність сукупних активів			

Інформаційне забезпечення фінансовою діяльністю можна поділити на такі групи: оперативне (поточне); аналітичне (результативне); стратегічне (планування та прогнозування).

У процесі своєї діяльності керівники та фахівці підприємства визначають основні вимоги до інформаційного забезпечення. На практиці існують такі основні підходи до впровадження інформаційної системи:

1) сучасна комплексна інформаційна система впроваджується на підприємстві паралельно з існуючою системою фінансової звітності;

2) інформаційна система на основі універсальних програмних продуктів впроваджується на підприємстві за допомогою внутрішніх ІТ-фахівців.

Обидва методи мають свої переваги та недоліки залежно від рівня підприємства, фази розвитку тощо.

Дослідження щодо сучасних підприємств показали, що доцільніше використовувати системний підхід впровадження інформаційної системи підприємства, підсистемою якої є аналітична система фінансової звітності. Такий підхід є найбільш ефективним для сучасних українських підприємств.

У сучасних ринкових умовах кінцевий результат роботи підприємства оцінюється рівнем рентабельності. Рентабельність виступає одним з найважливіших основних показників роботи підприємства. У нас є можливість провести аналіз рентабельності на базі підприємства ПАТ "ДАК "Автомобільні дороги України" (таблиці 1 та 2).

Показники рентабельності повніше, ніж прибуток, відображають остаточні результати господарської діяльності підприємства. Вони характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямів діяльності, окупність витрат тощо. Величина показників рентабельності показує співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами. Показники рентабельності зазвичай використовуються для оцінки діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці і ціноутворенні.

Аналізуючи таблиці по рентабельності підприємства за період 2009–2011 років, можна зробити висновок про те, що основні фонди найбільше використовувались у 2009 році, оборотні кошти — у 2011 році. Найбільший прибуток від звичайної діяльності до оподаткування був отриманий підприємством ПАТ "ДАК "Автомобільні дороги України" у 2010 році і складав 54 199 тис. грн. Щодо чистого прибутку, то найбільшим він був також у 2010 році, що свідчить про те, що підприємство стало продуктивно використовувати свої ресурси та отримувало фінансову підтримку від держави.

ВИСНОВКИ

Аналіз специфіки управління підприємствами в контексті імперативів сталого розвитку засвідчив необхідність посилення соціально відповідальної діяльності підприємств, що уможлиблюється шляхом формування відповідних соціально орієнтованих систем управління підприємствами.

У статті викладені основні проблеми, що потребують вирішення державою для забезпечення стабільного функціонування національного ринку праці. Представлені інформаційні технології, які допомагають ке-

рівникам промислових підприємств у вирішенні складних задач.

Матеріал, який було викладено у статті, показує, що основними завданнями держави та ринку зайнятості є такі:

— створення економічних передумов на основі розробки і реалізації економічної політики, спрямованої на розвиток нових і збереження наявних ефективних робочих місць, а також виявлення та розв'язання протиріч ринку праці;

— проведення політики у галузі підвищення зайнятості населення, соціального захисту, соціальної підтримки і соціального забезпечення;

— створення умов для розширення попиту на висококваліфікованих працівників, а також сприяння скороченню і обмеженню неформальної зайнятості.

Подальший розвиток підприємницької діяльності в Україні залежить від стратегічної лінії держави в цьому питанні, від ролі державної власності, від ефективності використання інструментів державного регулювання. У сучасних умовах потрібна дієва система фінансового забезпечення державних програм підтримки підприємництва в Україні, сприятлива податкова політика, удосконалення існуючих механізмів та законодавчо-нормативних основ здійснення підприємництва, а також підвищення дієздатності чинного законодавства.

Література:

1. Закон України "Про зайнятість населення".
2. Чукреев П.А., Корытова Е.В. Зайнятость населения и ее регулирование: учебное пособие / П.А. Чукреев, Е.В. Корытова. — Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2010. — 212 с.
3. Колосова Р.П., Меликьян Г. Г. "Занятость, рынок труда и социально-трудовые отношения" / Р.П. Колосова, Г. Г. Меликьян. — М.: издательство: Экономический факультет МГУ. — ТЕИС, 2008.
4. Беялов Т.Е. Інформаційні технології у забезпеченні розвитку фінансової діяльності підприємств корпоративного типу / Т.Е. Беялов // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 10. — С. 52.
5. Климовицька Г. Регіональні особливості інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємством / Г. Климовицька // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 2 — С. 172–176.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2012 р.